

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

**ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើអំណើន
សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា**

**THE EFFECT OF TAX REVENUE ON
ECONOMIC GROWTH IN CAMBODIA**

គង់ បន្ទា

និក្ខេបបទបណ្ឌិត

ជំនាញ : វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

គ្រូបណ្ឌិត : បណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍

ឆ្នាំ ២០២៣

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

Royal Academy of Cambodia
Académie Royale du Cambodge

លេខ : ៦០ / ២៣ ស.ស.រ.

សេចក្តីសម្រេច

ស្តីពី

ការអនុញ្ញាតឱ្យការពារបញ្ចប់និក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិត

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/១២១៩/១៩៦២ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ស្តីពីការបង្កើតរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ជាគ្រឹះស្ថានសាធារណៈរដ្ឋបាល
- បានឃើញអនុក្រឹត្យ លេខ១២៤ អនក.បក ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- បានឃើញសេចក្តីសម្រេចលេខ ១១ ស.ស.រ. ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ស្តីពីការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ក្រោយបរិញ្ញាបត្របង់ថ្លៃសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- យោងគោលការណ៍ស្តីពីការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់បណ្ឌិតនៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- យោងចំណាត់ការរបស់គ្រូណែនាំចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២៣

សម្រេច

ប្រការ ១ : អនុញ្ញាតឱ្យលោក គង់ ចន្ទា បេក្ខជន ថ្នាក់បណ្ឌិត ជំនាន់ទី៦ វគ្គ១

ជំនាញ **វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច** ការពារបញ្ចប់និក្ខេបបទនៅថ្ងៃទី ២២ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០២៣

ប្រការ ២ : គណៈកម្មការវាយតម្លៃនិក្ខេបបទ មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលនិងស្រាវជ្រាវ នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា និងសាមីខ្លួនត្រូវអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចនេះឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពប្រកបដោយស្មារតីទទួលខុសត្រូវខ្ពស់។

ថ្ងៃ ២២ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០២៣ ព្រំប្រទល់ បញ្ជាក់ ព.ស.២៥៦៧
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២២ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០២៣

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ឌុប**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
រាជធានីភ្នំពេញ

Royal Academy of Cambodia
Académie Royale du Cambodge

លេខ : ០៧០/ ២៣ ឧ.ន.ន.

លិខិតឧទ្ទេសនាម
គណៈកម្មការវាយតម្លៃការការពារបញ្ចប់
និក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិត

ល.រ.	គោត្តនាម និង នាម	ជំនាញ	តួនាទី
១	បណ្ឌិតសភាចារ្យ ហ៊ុន ឡុង ឡុង	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	ប្រធាន
២	បណ្ឌិត ព្រំ ធីតា	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	គ្រូវាយតម្លៃទី១
៣	បណ្ឌិត ម៉ម សារិទ្ធ	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	គ្រូវាយតម្លៃទី២
៤	បណ្ឌិតសភាចារ្យ អេង វណ្ណារិទ្ធ	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	គ្រូវាយតម្លៃទី៣
៥	បណ្ឌិត ផុន សុផាត	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	សមាជិក
៦	បណ្ឌិត ស៊ីន សុទ្ធ	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	សមាជិក
៧	បណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍	វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច	គ្រូណែនាំ

- បេក្ខជនបណ្ឌិត : គង់ ចន្ទា
- ជំនាញ : វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
- ប្រធានបទ : ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា
- គ្រូណែនាំ : បណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍
- កាលបរិច្ឆេទការពារ : ថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០២៣ - ម៉ោង : ៣:០០ រសៀល

ថ្ងៃ ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០២៣ ធ្វើនៅ បញ្ចប់ ព.ស.២៥៦៧
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០២៣

បញ្ជាក់ :

- គណៈកម្មការ និងនិស្សិត(បុរស) សម្លៀកបំពាក់អាវតំ
- គណៈកម្មការ និងនិស្សិត(នារី) សម្លៀកបំពាក់ប្រពៃណី ឬអាវតំ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ សុខ ឌុប

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ប្រធានបទ : ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា

គណៈកម្មការវាយតម្លៃនិក្ខេបបទថ្នាក់បណ្ឌិត ជំនាញ វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

បញ្ជាក់ថា : បេក្ខជនបណ្ឌិត **គង់ ចន្ទា**

ពិតជាបានការពារនិក្ខេបបទបណ្ឌិតបញ្ចប់ដោយជោគជ័យ នៅថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៣ ប្រាកដមែន។

Theraxy

១. បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ហ៊ុន ថុវ៉ាភ័ស្តិ៍**

ប្រធានគណៈកម្មការ

២. បណ្ឌិត **ព្រំ ទេវី**

គ្រូវាយតម្លៃទី១

៣. បណ្ឌិត **ម៉ម សារិទ្ធ**

គ្រូវាយតម្លៃទី២

៤. បណ្ឌិតសភាចារ្យ **តេង ចន្ទ្យារិទ្ធ**

គ្រូវាយតម្លៃទី៣

៥. បណ្ឌិត **ផុន សុផាត**

សមាជិក

៦. បណ្ឌិត **ស៊ីន សុទ្ធ**

សមាជិក

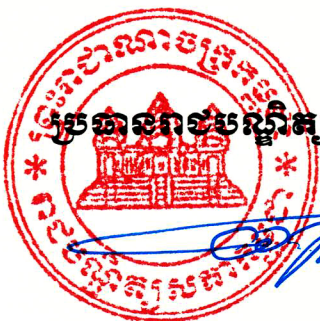
៧. បណ្ឌិត **គី សេរីធម្មរតន៍**

គ្រូណែនាំ

អគ្គលេខាធិការរង

ទទួលបន្ទុកមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលនិងស្រាវជ្រាវ

សុត្រ សំណាង

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ឌុច**

មាតិកា

ឧទ្ទិសស្នាដៃ	i
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ.....	ii
អំណះអំណាង	ii
តារាងអក្សរកាត់	iii
បញ្ជីរូបភាព	vi
បញ្ជីតារាង	viii
សន្ទានុក្រម	x
មូលន័យសង្ខេប	xv
មូលន័យសង្ខេបជាភាសាអង់គ្លេស (ABSTRACT)	xvi
និក្ខេបបទសង្ខេប	xvii
និក្ខេបបទសង្ខេបជាភាសាអង់គ្លេស(SUMMARY)	xviii
អារម្ភកថា	xix

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ.....	១
២. ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ.....	៣
២.១. ចំណោទបញ្ហាសំខាន់.....	៣
២.២. ចំណោទបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំ	៣
៣. គោលដៅនៃការស្រាវជ្រាវ.....	៤
៤. សម្មតិកម្មនៃការស្រាវជ្រាវ.....	៤
៥. ដែនកំណត់ និងវិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវ	៤
៦. វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ.....	៥
៦.១. គម្រោងការស្រាវជ្រាវ	៥

៦.២.វិធីសាស្ត្រប្រមូលទិន្នន័យ	៦
៦.៣.បច្ចេកទេសវិភាគទិន្នន័យ.....	៦
៦.៤.ទំនាក់ទំនងអថេរស្រាវជ្រាវ	១០
៦.៥.គំរូបមន្ត/ ម៉ូដែលនៃការស្រាវជ្រាវ	១១
៦.៦.ការពន្យល់អថេរក្នុងម៉ូដែល.....	១២
៧.សារៈប្រយោជន៍នៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវ	១៤
៨.រចនាសម្ព័ន្ធនៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវ.....	១៥

ជំពូកទី១

ទិដ្ឋភាពទ្រឹស្តី បទពិសោធន៍ក្ស គោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រ

១.១.ក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី	១៧
១.២.ក្របខ័ណ្ឌទស្សនាទាន	២៤
១.៣.ក្របខ័ណ្ឌបទពិសោធន៍ក្ស	៣១
១.៤.ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រជាតិសំខាន់ៗ	៣៨
១.៤.១.គោលនយោបាយសារពើពន្ធ.....	៣៩
១.៤.២.ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ	៤៣
១.៤.៣.យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ	៤៥
១.៤.៤.ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ.....	៥២
១.៤.៥.កម្មវិធីកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ	៥៩
១.៤.៦.យុទ្ធសាស្ត្រកៀរគរចំណូលរយៈពេលមធ្យម.....	៦១

ជំពូកទី២

បរិវត្តកម្មបំណុលពន្ធដារ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា

២.១.វិធានការពន្ធដារនៅកម្ពុជា.....	៦៦
២.១.១.វិធានការពន្ធដាររាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងបរិកាណ៍ជំងឺកូវីដ១៩	៧៩

២.២.បរិវត្តកម្មចំណូលពន្ធដារ.....	៨៥
២.៣.បរិវត្តកម្មចំណូលតាមប្រភេទពន្ធ	៩៧
២.៤.កំណើនចំណាយសាធារណៈ.....	១១៣
២.៥.កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា	១១៥
២.៥.១.វិស័យឧស្សាហកម្ម.....	១១៧
២.៥.២.វិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹក	១១៩
២.៥.៣.វិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង.....	១២០
២.៥.៤.វិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់.....	១២២
២.៥.៥.វិស័យសេវាកម្ម.....	១២៣
២.៥.៦.វិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន	១២៥
២.៥.៧.វិស័យដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍.....	១២៦
២.៥.៨.វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ.....	១២៧
២.៥.៩.វិស័យអចលនទ្រព្យ	១២៩
២.៥.១០.វិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ	១៣១

ជំពូកទី៣

ការវិភាគ និងវាយតម្លៃអំពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា

៣.១.ការវិភាគ និងវាយតម្លៃតាមបែបស្ថិតិតិពិពណ៌នា	១៣៤
៣.២.ការវិភាគ និងវាយតម្លៃតាមបែបម៉ូដែល ARDL	១៣៦
៣.២.១.ការធ្វើតេស្តពិនិត្យមើលឫសឯកតា (Unit Root)	១៣៧
៣.២.២.ការធ្វើតេស្តពិនិត្យមើលពហុសហសម្ព័ន្ធ (Multicollinearity)	១៣៩
៣.២.៣.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា	១៣៩
៣.២.៤.ឥទ្ធិពលពន្ធលើប្រាក់ចំណូលលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា.....	១៤៣
៣.២.៥.ឥទ្ធិពលអាករលើតម្លៃបន្ថែមលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា	១៤៥

៣.២.៦.ឥទ្ធិពលអាករពិសេសលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា	១៤៨
៣.២.៧.ឥទ្ធិពលពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា.....	១៥០
៣.២.៨.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យឧស្សាហកម្ម	១៥៣
៣.២.៩.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ	១៥៧
៣.២.១០.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យសេវាកម្ម.....	១៥៩
៣.២.១១.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹក.....	១៦៣
៣.២.១២.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង ...	១៦៥
៣.២.១៣.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និង ថ្នាំជក់	១៦៩
៣.២.១៤.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន	១៧២
៣.២.១៥.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍	១៧៥
៣.២.១៦.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ	១៧៧
៣.២.១៧.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអចលនទ្រព្យ	១៨០
៣.២.១៨.ឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនចំណាយសាធារណៈ	១៨២
៣.៣.ការវាយតម្លៃអំពីវឌ្ឍនភាព និង បញ្ហាប្រឈម	១៩០
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	១៩៤
គន្ថនិទ្ទេស	
ឧបសម្ព័ន្ធ	

ឧទ្ទិសស្នាដៃ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **គង់ ចន្ទា** ជាបេក្ខជនបណ្ឌិត ជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ជំនាន់ទី៦ វគ្គ១ សូមឧទ្ទិសកុសលផលបុណ្យ ដែលកើតចេញពីការខិតខំប្រឹងប្រែងស្រាវជ្រាវថ្នាក់បណ្ឌិត នេះ ជូនចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់លោកឪពុកកេរ្តិ៍ **ឃួន ប៊ុនហួន** ដ៏ជូនជីវិតរបស់ខ្ញុំ បុព្វបុរសខ្មែរ អ្នកស្នេហាជាតិ ដែលបានលះបង់ និងពលីជីវិតដើម្បីបុព្វហេតុជាតិមាតុភូមិ អស់លោក កវី បញ្ញវន្ត និងអ្នកនិពន្ធខ្មែរគ្រប់រូបដែលបានបន្សល់ទុកនូវស្នាដៃ និងបទពិសោធន៍ជាច្រើនឥតគណនាដល់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយបានសិក្សាស្រាវជ្រាវ។

ខ្ញុំសូមបង្គំស្នងឱ្យវិញ្ញាណក្ខន្ធអស់លោកបានទៅកើតនៅក្នុងសុគតិភព និងបានជួបប្រទះតែនឹងសេចក្តីសុខ សេចក្តីចម្រើន និងមានចំណេះវិជ្ជាខ្ពង់ខ្ពស់គ្រប់ៗជាតិ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **គង់ ចន្ទា** ជាបេក្ខជនបណ្ឌិត ជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចនៃរាជបណ្ឌិត្យសភា កម្ពុជាជំនាន់ទី៦ វគ្គ១ សូមលំអិតកាយសម្តែងនូវកតញ្ញតាធម៌ និងថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ និងជាអនេកប្បការជូនចំពោះ៖

-សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជាដែលស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់លោក បាននាំមកនូវ សុខសន្តិភាព ឯកភាពជាតិ និងស្ថិរភាពនយោបាយជូនជាតិ មាតុភូមិ និងបានផ្តល់ឱកាសដ៏មាន តម្លៃដល់យុវជនកម្ពុជាគ្រប់រូប ក៏ដូចជារូបខ្ញុំបាទផ្ទាល់ដើម្បីទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល ការ អប់រំ និងការសិក្សាស្រាវជ្រាវយ៉ាងទូលំទូលាយ។

-ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ទុច្ច** ជាប្រធានរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា លោក/លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យទាំងអស់នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ដែលលោកគ្រប់គ្នាតែងតែជួយជ្រោមជ្រែង ផ្តល់ ទាំងកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ប្រាជ្ញា ស្មារតី និងចែករំលែកបទពិសោធន៍ តាមរយៈការបង្ហាត់បង្រៀន គ្រប់មុខវិជ្ជាដល់រូបខ្ញុំបាទ យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ទាំងទ្រឹស្តី និងការអនុវត្ត ដើម្បីទទួលបានចំណេះ ដឹង ហើយនិងសមត្ថភាពពិតប្រាកដ។

-ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **ហ៊ុន ទូរ័ក្ស** ជាប្រធានគណៈកម្មការវាយតម្លៃ ហើយនិងជា សាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនផ្ទាល់ ដែលបានជួយណែនាំ បង្ហាត់បង្រៀន អប់រំទូន្មានប្រៀនប្រដៅ និងចែក រំលែកបទពិសោធន៍ដល់ខ្ញុំបាទប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ក្នុងឋានៈជាគ្រូ និងសិស្ស ប្រៀបបានដូចជាឪពុកម្តាយ និងកូន។

-ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **គី សេរីវឌ្ឍន៍** ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃជាអនេកធ្វើជា គ្រូដឹកនាំ បង្ហាត់បង្រៀន បង្ហាញផ្លូវ ចែករំលែកបទពិសោធន៍យ៉ាងសម្បូរបែបដល់ខ្ញុំបាទ និងជួយ សម្របសម្រួលទាំងផ្នែកចំណេះដឹង ស្មារតី និងផ្តល់ឱកាសប្រកបដោយសុករវិនិច្ឆ័យ ដើម្បីឱ្យខ្ញុំអាច សម្រេចបាននូវស្នាដៃ ជាកិច្ចការស្រាវជ្រាវ និងនិក្ខេបបទបញ្ចប់ថ្នាក់បណ្ឌិតមួយក្បាលនេះ។

-លោកឪពុក **តេ ឆេត** និង អ្នកម្តាយ **ឃៀន អូ** ដែលបានផ្តល់កំណើត អប់រំទូន្មានប្រៀន ប្រដៅ ព្រមទាំងឧបត្ថម្ភហិរញ្ញវត្ថុដល់កូនៗចាប់តាំងពីបឋមវេហូតដល់ថ្នាក់បណ្ឌិត ដើម្បីក្លាយជា ធនធានមនុស្សដ៏សំខាន់របស់គ្រួសារ និងសង្គមជាតិទាំងមូលដែលជាគុណរកអ្វីប្រៀបធៀបមិនបាន ឡើយ។

-អ្នកម្តាយក្មេក **វាយ វ៉ាន់នី** ដែលលោកបានផ្តល់ឱកាសឱ្យខ្ញុំបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាមួយភរិយាជាទីស្រឡាញ់ និងបានរួមរស់នៅជាសមាជិកក្នុងគ្រួសារដឹកក្តៅរបស់លោក និង បងស្រីថ្មី **ផុន បញ្ញា** ឧត្តមភរិយា **ផុន មករា** កូនស្រីច្បង **គង់ ចន្ទីថាវា** និងកូនស្រីប្អូន **គង់ សុថាវ៉ាវែត** ដែលបានរែកពន់ការងារក្នុងផ្ទះសម្បែងទាំងស្រុងជំនួសរូបខ្ញុំបាទដើម្បីបង្ក ឱកាសជួយជំរុញលើកទឹកចិត្តដល់ការសិក្សារបស់ខ្ញុំពីដើមរហូតដល់ចប់។

- លោកយាយ **នុត យ៉ម** ដែលលោកយាយបានចិញ្ចឹមបីបាច់ មើលថែរក្សា ទំនុកបម្រុង និងបង្ហាត់បង្រៀន អប់រំប្រៀនប្រដៅចៅតាំងពីតូចក្រូចឆ្មា ដែលគ្មានអ្វីអាចកាត់ថ្លៃស្មើបាន។

-លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ គ្រប់ភូមិសិក្សាទាំងអស់ ដែលបានបង្រៀន បង្ហាត់បង្រៀន និងអប់រំ ដល់រូប ខ្ញុំបាទ រួមទាំងកល្យាណមិត្ត និងសហសេរីកទាំងអស់ ដែលបានជួយជាគំនិត និងជួយជ្រោមជ្រែង កែលម្អកិច្ចការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្ញុំបាទ។

ជាអវសាន ខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរជ័យជូនដល់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ លោកសាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និងបុគ្គលិក លោកអ្នកមានគុណ លោកឪពុក អ្នកម្តាយទាំងអស់ ឱ្យជួបតែពុទ្ធពរ ទាំងបួនប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ គ្រប់ពេលវេលា កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

អំណះអំណាច

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **គង់ ចន្ទា** ជាបេក្ខជនបណ្ឌិត ជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចនៃរាជបណ្ឌិត្យសភា កម្ពុជាជំនាន់ទី៦ វគ្គ១ សូមធានាអះអាងថា រាល់ខ្លឹមសារនៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវទាំងអស់ គឺជាការ ខិតខំប្រឹងប្រែងសរសេរ និងស្រាវជ្រាវដោយផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំបាទ ហើយមិនបានថតចម្លងពីកិច្ច ការស្រាវជ្រាវណាមួយឡើយគ្រាន់តែស្រង់ខ្លឹមសារសំខាន់ៗ ព្រមទាំងឃ្លាមួយចំនួនដែលមានការ ទាក់ទងនឹងប្រធានបទពីឯកសារផ្សេងៗមកធ្វើជាទង្វើករណីតែប៉ុណ្ណោះ។

ខ្ញុំបាទសូមធ្វើការធានានូវការប្រកាន់យក និងគោរពតាមការកំណត់នូវរាល់កម្មសិទ្ធិបញ្ញា ដែលបានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីកម្មសិទ្ធិបញ្ញានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិយ៉ាង ខ្ជាប់ខ្ជួនបំផុត ហើយកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះមិនបានយកទៅដាក់ការពារនៅតាមសាលាផ្សេងទៀត នោះទេ។ រាល់ការប្រើប្រាស់ ឬស្រង់យកលទ្ធផលស្រាវជ្រាវ ឬទិន្នន័យអ្នកដទៃមកប្រើ គឺខ្ញុំបាទ សុទ្ធតែបានសុំការអនុញ្ញាត ឬរំលឹកពីប្រភព ដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដើម្បីផ្តល់ទំនុកចិត្តដល់អ្នកអាន រំលឹកគុណដល់ម្ចាស់ស្នាដៃបញ្ជាក់សេចក្តីស្មោះត្រង់របស់ខ្ញុំបាទ និងធ្វើឱ្យកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះត្រឹមត្រូវតាមក្បួនខ្នាត។

យោងតាមការបរិយាយជម្រាបជូននេះ ខ្ញុំសូមទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងចំពោះមុខច្បាប់ទៅ លើខ្លឹមសារនៃកិច្ចការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្ញុំបាទ បើសិនណាពិនិត្យទៅឃើញថា មានភាពមិនត្រឹមត្រូវ ឬខុសពីការពិត។

ថ្ងៃសុក្រ ៤ រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំថោះ បញ្ចស័ក ព.ស.២៥៦៧

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៣

បេក្ខជនបណ្ឌិត

បានពិនិត្យ និងឯកភាព

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទីខែ ឆ្នាំ២០២៣

ត្រូវណែនាំ

គង់ ចន្ទា

បណ្ឌិត គី សេរីធម្មរតន៍

បញ្ជីអក្សរកាត់

ច.ស.ប	:	ច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ
ផ.ស.ស	:	ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
អ.ត.ប	:	អាករលើតម្លៃបន្ថែម
ARDL	:	Autoregressive Distributed Lag ម៉ូដែល ARDL
ADF	:	Augmented Dickey–Fuller តេស្ត ADF
BIC	:	Bayesian Information Criterion លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យព័ត៌មានបាយេសៀន (Bayesian)
CV	:	Critical Value តម្លៃវិនិច្ឆ័យ
DV	:	Dependent Variable អថេរអាស្រ័យ
ECM	:	Error Correction Model ម៉ូដែលកែតម្រូវលម្អៀង
EGWSecg	:	Growth of the Electricity, Gas, and Water Sectors កំណើនវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹក
FDI	:	Foreign Direct Investment ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស
FBTSecg	:	Growth of the Food, Beverage, and Tobacco Sectors កំណើនវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់
Finsecg	:	Growth of the Financial Sector កំណើនវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ
GDP	:	Gross Domestic Product ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប

HORESecg	:	Growth of the Hotel and Restaurant Sector កំណើនវិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន
HAC	:	Heteroskedasticity and Autocorrelation Consistent វិធីសាស្ត្រ HAC
I(0)	:	Integration of order Zero ការរួមបញ្ចូលគ្នាលំដាប់សូន្យ
I(1)	:	Integration of order one ការរួមបញ្ចូលគ្នាលំដាប់មួយ
I(2)	:	Integration of order two ការរួមបញ្ចូលគ្នាលំដាប់ពីរ
IV	:	Independent Variable អថេរឯករាជ្យ
Insecg	:	Growth of the Industry Sector កំណើនវិស័យឧស្សាហកម្ម
Log	:	Natural Logarithm លោការីតធម្មជាតិ
MSE	:	Mean Squared Error លម្អៀងមធ្យមការ៉េ
NIS	:	National Institute of Statistics វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ
P-value	:	Probability of Value តម្លៃប្រូបាប៊ីលីតេ
REBSecg	:	Growth of the Real Estate Sector កំណើនវិស័យអចលនទ្រព្យ
Svcsg	:	Growth of the Service Sector កំណើនវិស័យសេវាកម្ម
SAFFg	:	Growth of the Agriculture, Forestry, and Fisheries Sectors កំណើនវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ

SSR	:	Sum of Squared Residuals ផលបូកនៃលម្អៀងជាការេ
STATA	:	Statistics and Data ប្រព័ន្ធស្ថិតិ និងទិន្នន័យ
SSE	:	Explained Sum of Squares ផលបូកជាការេដែលបានពន្យល់
TXR	:	Tax Revenue ចំណូលពន្ធដារ
TSD	:	Time Series Data ទិន្នន័យស៊េរីពេល
TOI	:	Tax on Income ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល
ST	:	Special Tax អាករពិសេស
TOS	:	Tax on Salary ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស
TCFSecg	:	Growth of the Textiles, Clothing, and Footwear Sectors កំណើនវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង
TransTelcomSecg	:	Growth of the Transport and Telecommunication Sectors កំណើនវិស័យដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍
VAT	:	Value-Added Tax អាករលើតម្លៃបន្ថែម

បញ្ជីរូបភាព

រូបភាពទី១ : ចំណូលពន្ធដារសរុប ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២ (គិតជាលានរៀល)	៩៤
រូបភាពទី២ : កំណើនចំណូលពន្ធដារប្រចាំឆ្នាំ	៩៥
រូបភាពទី៣ : ចំណូលពន្ធដារធៀបជាមួយ ផ.ស.ស.....	៩៦
រូបភាពទី៤ : ពន្ធលើប្រាក់ចំណូលចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៤- ២០២២ (គិតជាលានរៀល)	១០០
រូបភាពទី៥ : កំណើនពន្ធលើប្រាក់ចំណូលប្រចាំឆ្នាំ (១៩៩៤-២០២២)	១០១
រូបភាពទី៦ : ទំហំសមាមាត្រនៃពន្ធលើប្រាក់ចំណូលធៀបជាមួយផ.ស.ស	១០២
រូបភាពទី៧ : អាករលើតម្លៃបន្ថែមចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៩-២០២២ (គិតជាលានរៀល)	១០៤
រូបភាពទី៨ : អត្រាកំណើនអាករលើតម្លៃបន្ថែមប្រចាំឆ្នាំ.....	១០៥
រូបភាពទី៩ : ទំហំសមាមាត្រនៃអាករលើតម្លៃបន្ថែមធៀបជាមួយ ផ.ស.ស	១០៦
រូបភាពទី១០ : អាករពិសេសគិតពីឆ្នាំ១៩៩៤ ដល់ ២០២២(គិតជាលានរៀល)	១០៨
រូបភាពទី១១ : អត្រាកំណើនអាករពិសេសប្រចាំឆ្នាំ	១០៩
រូបភាពទី១២ : ទំហំសមាមាត្រនៃអាករពិសេសធៀបជាមួយ ផ.ស.ស	១០៩
រូបភាពទី១៣ : ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សគិតពីឆ្នាំ១៩៩៤ ដល់ ២០២២(គិតជាលានរៀល)....	១១១
រូបភាពទី១៤ : អត្រាកំណើនពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សប្រចាំឆ្នាំ	១១២
រូបភាពទី១៥ : ទំហំសមាមាត្រនៃពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សធៀបជាមួយ ផ.ស.ស.....	១១២
រូបភាពទី១៦ : កំណើនចំណាយសាធារណៈ១៩៩៤-២០២២	១១៤
រូបភាពទី១៧ : កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២.....	១១៦
រូបភាពទី១៨ : កំណើនវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១១៨
រូបភាពទី១៩ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យឧស្សាហកម្មធៀបនឹងផ.ស.ស.....	១១៨
រូបភាពទី២០ : កំណើនវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹក នៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២....	១១៩
រូបភាពទី២១ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹកធៀបនឹងផ.ស.ស	១២០

រូបភាពទី២២ : កំណើនវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើងនៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២១
រូបភាពទី២៣ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកជើងធៀបនឹងផ.ស.ស.....	១២២
រូបភាពទី២៤ : កំណើនវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់នៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២២
រូបភាពទី២៥ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ ធៀបនឹងផ.ស.ស	១២៣
រូបភាពទី២៦ : កំណើនវិស័យសេវាកម្ម នៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២៤
រូបភាពទី២៧ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យសេវាកម្មធៀបនឹង ផ.ស.ស.....	១២៤
រូបភាពទី២៨ : កំណើនវិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាននៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២៥
រូបភាពទី២៩ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋានធៀបនឹងផ.ស.ស..	១២៦
រូបភាពទី៣០ : កំណើនវិស័យដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍នៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២៧
រូបភាពទី៣១ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យដឹកជញ្ជូន និងទូរគមនាគមន៍ធៀបនឹងផ.ស.ស ..	១២៧
រូបភាពទី៣២ : កំណើនវិស័យហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១២៨
រូបភាពទី៣៣ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុធៀបនឹងផ.ស.ស.....	១២៩
រូបភាពទី៣៤ : កំណើនអចលនទ្រព្យ និងអាជីវកម្មនៅកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១៣០
រូបភាពទី៣៥ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យអចលនទ្រព្យ និងអាជីវកម្មធៀបនឹងផ.ស.ស	១៣០
រូបភាពទី៣៦ : កំណើនវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៤-២០២២	១៣១
រូបភាពទី៣៧ : ទំហំសមាមាត្រនៃវិស័យកសិកម្ម នេសាទ និងព្រៃឈើធៀបនឹងផ.ស.ស..	១៣២
រូបភាពទី៣៨ : ការធ្វើតេស្ត CUSUM ដើម្បីពិនិត្យមើលការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធទិន្នន័យ (Structure Break).....	១៨៨

បញ្ជីតារាង

តារាងទី១ : និមិត្តសញ្ញាប្រើប្រាស់ក្នុងម៉ូដែល	១១
តារាងទី២ : ការសង្ខេបលទ្ធផលការវិភាគអថេរនីមួយៗតាមស្ថិតិពិពណ៌នា	១៣៥
តារាងទី៣ : លទ្ធផលសង្ខេបនៃការធ្វើតេស្តADF(Augmented Dickey-Fuller)រកឫសឯកតា (Unit Root).....	១៣៨
តារាងទី៤ : លទ្ធផលនៃការវិភាគម៉ាទ្រីសសហសម្ព័ន្ធ(Correlation Matrix)	១៣៩
តារាងទី៥ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ច.....	១៤០
តារាងទី៦ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលនៃពន្ធលើប្រាក់ចំណូលលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ច..	១៤៣
តារាងទី៧ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលនៃអាករលើតម្លៃបន្ថែមលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ច....	១៤៦
តារាងទី៨ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលនៃអាករពិសេសលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ច.....	១៤៨
តារាងទី៩ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ច	១៥១
តារាងទី១០ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យឧស្សាហកម្ម	១៥៤
តារាងទី១១ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និង នេសាទ	១៥៧
តារាងទី១២ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យសេវាកម្ម...	១៦០
តារាងទី១៣ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និង ទឹក	១៦៤
តារាងទី១៤ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និង ស្បែកជើង.....	១៦៧
តារាងទី១៥ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់.....	១៧០

តារាងទី១៦ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យសណ្ឋាគារ និង ភោជនីយដ្ឋាន.....	១៧៣
តារាងទី១៧ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យដឹកជញ្ជូន និង ទូរគមនាគមន៍.....	១៧៦
តារាងទី១៨ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ.	១៧៨
តារាងទី១៩ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យអចលនទ្រព្យ	១៨១
តារាងទី២០ : លទ្ធផលនៃការវិភាគពីចំណូលពន្ធដារលើកំណើនចំណាយសាធារណៈ.....	១៨៤
តារាងទី២១ : លទ្ធផលសង្ខេបនៃការធ្វើតេស្តសុពលភាពម៉ូដែល (Diagnostic Test)....	១៨៦

សន្ទានុក្រម

វាក្យសព្ទ	សេចក្តីពន្យល់
១-កំណើនតាមថ្នាក់ * (អត្រាពន្ធ) អ. Progression (Tax Rate)	ជាទូទៅ អត្រាពន្ធលើប្រាក់ចំណូលរបស់រូបវន្តបុគ្គលជាអត្រាកំណើនតាមថ្នាក់ពេលគឺប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់កើនឡើងទៅតាមអត្រាកំណើនតាមថ្នាក់សមាមាត្រទៅនឹងប្រាក់ចំណូលកើនឡើង។ ពាក្យកំណើនតាមថ្នាក់ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ប្រភេទពន្ធលើប្រាក់ចំណូលសម្រេចបានដោយរូបវន្តបុគ្គល សហគ្រាសឯកជន និងសមាជិកម្នាក់ៗរបស់ក្រុមហ៊ុនសហកម្មសិទ្ធិដែលមិនត្រូវបានចាត់ទុកជានីតិបុគ្គល និងសម្រាប់ប្រភេទពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សរបស់និយោជិតនិវាសនជនដែលត្រូវបានកាត់ទុកដោយនិយោជក។
២-ការគេចវេនពន្ធ * អ. Tax Evasion	សំដៅដល់ការប៉ុនប៉ងធ្វើអំពើខុសច្បាប់ ដើម្បីគេចវេនពន្ធ ឬបន្តិចពន្ធដោយរូបវន្តបុគ្គល នីតិបុគ្គល និងអង្គភាពដទៃទៀត។ ការគេចវេនពន្ធជាទូទៅធ្វើឡើងដោយចេតនា។
៣-គណនេយ្យភាព ** អ. Accountability	ភាពអាចគណនាបាន ភាពអាចទទួលខុសត្រូវបាន ឬ ភាពអាចពន្យល់បាន។ ទស្សនាទានមួយនៃក្រមសីលធម៌ និងអភិបាលកិច្ចដែលមានអត្ថន័យទូលំទូលាយ និងអាចត្រូវបានគេប្រើប្រាស់នៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ វិស័យឯកជន និងសង្គមស៊ីវិលដោយសំដៅទៅលើការទទួលខុសត្រូវចំពោះសកម្មភាព ការសម្រេចចិត្ត និងគោលនយោបាយ ដែលបានអនុវត្តនៅក្នុងតួនាទី ភារកិច្ច និងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន។
៤-គម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ * អ. Qualified Investment Project (QIP)	សំដៅដល់គម្រោងវិនិយោគដែលទទួលបានវិញ្ញាបនបត្រចុះបញ្ជីពីក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឬអនុគណៈកម្មាធិការវិនិយោគរាជធានីខេត្តជាស្ថាពរ។

៥-ទាយជ្ជទាន * H. Deductible Allowance	សំដៅដល់ការបង្ហាញភស្តុតាងនៃស្ថានភាពគ្រួសារ មន្ត្រីរាជការ គ្រូបង្រៀន គ្រូពេទ្យ និងនិយោជិតដែលមានបន្ទុកចិញ្ចឹមកូន ប្តីឬប្រពន្ធត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់បន្ថយពីមូលដ្ឋានគិតពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សចំពោះកូនក្នុងបន្ទុក និងសហព័ទ្ធជាមេផ្ទះក្នុងម្នាក់ ១៥០ ០០០រៀល ក្នុងមួយខែ។
៦-ទស្សនាទាន * * * H. Concept	មូលដ្ឋានគំនិតយល់ដឹងអំពីអ្វីមួយ ឬពាក្យបច្ចេកទេសអរូបី។
៧-ទទ្ទឹករណ៍ * * * H. Argument	១- ពាក្យ ឬសេចក្តីផ្សេងៗដែលទាញនាំយកមកអង្កេតដើម្បីឱ្យមាំ។ ២- ពាក្យសម្រាប់បញ្ជាក់ចុះមកជាជំនួយសេចក្តីឱ្យមាំ ឱ្យរឹងប៉ឹង។
៨-និម្មាបនកម្ម * * * H. Architecture	វិទ្យាសាស្ត្រ និងសិល្បៈនៃការគូររូបក្នុងការសាងសង់ឬតាក់តែងដែលបង្កប់គំនិតបង្កើតថ្មីស្របតាមមុខងារនិងតួនាទីដែលមានអត្ថន័យក្នុងវិស័យវប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ និង ការអប់រំជាដើម។
៩-បរិយាបន្នកម្ម * * H. Inclusiveness	វិធានការ ឬគោលនយោបាយដែលរាប់បញ្ចូល ឬផ្តល់លទ្ធភាពដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដើម្បីទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចពីដំណើរការនៃការអនុវត្តគម្រោងកម្មវិធី ឬគោលនយោបាយ។
១០-បរិវត្តកម្ម * * * H. Transformation	ដំណើរការផ្លាស់ប្តូរប្រូប្រែប្រួលអ្វីមួយទៅជាអ្វីមួយផ្សេងទៀត។
១១-បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី៤ H. Fourth Industrial Revolution(4IR) * * *	បរិបទនៃការវិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មដែលបច្ចេកវិទ្យាអនុញ្ញាតឱ្យមានការបញ្ចូលគ្នានៃទិន្នន័យពីម៉ាស៊ីន ឧបករណ៍ និងសេនស័រ ពីខ្សែច្រវាក់ផលិតកម្មនិងពីការប្រើប្រាស់របស់មនុស្សហើយដែលផ្តល់ព័ត៌មានច្បាស់លាស់និងទាន់ពេលវេលាដល់អ្នកផលិត និងអ្នកពាក់ព័ន្ធសំដៅធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវខ្សែច្រវាក់ផលិតកម្មទាំងមូល។
១២-ប្រតិបត្តិការត្បូង-ត្បូង H. South-South Cooperation * * *	កិច្ចសហប្រតិបត្តិការដែលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍធ្វើការរួមគ្នាដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយលើបញ្ហាប្រឈមរួមគ្នានៃការអភិវឌ្ឍហើយដែលជំរុញឱ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការបច្ចេកទេសនិងសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែជិតស្និទ្ធរវាងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ និងផ្សារភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ច។

១៣-ប្រសិទ្ធភាព ** អ. Effectiveness	វិធានការ ឬ គោលនយោបាយដែលរាប់បញ្ចូល ឬ ផ្តល់លទ្ធភាពដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដើម្បីទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចពីដំណើរការនៃការអនុវត្ត គម្រោងកម្មវិធី ឬ គោលនយោបាយ។
១៤-ពិពិធកម្ម *** អ. Diversification	ការកើតមាន ឬប្រែក្លាយជាបែបផែនផ្សេងៗ។
១៥-សកលភាវូបនីយកម្ម *** អ. Globalization	ការផ្លាស់ប្តូរឆ្ពោះទៅរកការរួមបញ្ចូលគ្នា និងឯករាជ្យភាពនៃប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និងវប្បធម៌នៃប្រទេសទូទាំងសកលលោក ។
១៦-វិចារណកម្មគោលនយោបាយពន្ធ * អ. Tax Policy Rationalization	ការរៀបចំឱ្យប្រសើរឡើងវិញនូវគោលនយោបាយពន្ធដោយឈរលើគោលការណ៍សាមញ្ញភាព តម្លាភាព ភាពប្រាកដប្រជា សមធម៌ យុត្តិធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និងស័ក្តិសិទ្ធិភាព។
១៧-វឌ្ឍនកម្ម *** អ. Progression	អំពើឬការងារដែលនាំឱ្យចម្រើនផលប្រយោជន៍។
១៨-វិភាគទាន *** អ. Contribution	ការរួមចំណែកជាវិភាគ សេវា ឬសម្ភារៈផ្សេងៗដែលផ្តល់ដល់បេឡាដោយការស្ម័គ្រចិត្ត។
១៩-សេដ្ឋកិច្ចរូបនីយកម្ម *** អ. Digitalized economy	ជាសមត្ថភាពសម្រាប់ប្រជាជន អាជីវកម្ម និងរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពដោយប្រើទម្រង់ផ្នែកវីឌីយ៉ូ អ៊ីនធឺណិតនិងបច្ចេកទេសផ្សេងៗសម្រាប់ទំនាក់ទំនង។
២០-សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច *** អ.Economic Integration	ជាដំណើរការមួយដែលប្រទេសពីរ ឬច្រើននៅក្នុងតំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាកាត់បន្ថយនូវឧបសគ្គពាណិជ្ជកម្មជាបន្តបន្ទាប់ដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍និងការពារគ្នាទៅវិញទៅមក។
២១-ស័ក្តិសិទ្ធិភាព ** អ. Efficiency	ការប្រព្រឹត្តទៅឬការបំពេញការងារដែលសន្សំសំចៃ ចំណាយពេលតិច។ ការប្រព្រឹត្តទៅ ឬ ការបំពេញការងារដែលខិតខំប្រឹងប្រែងតិចតួចតែទទួលបានលទ្ធផលគាប់ប្រសើរ។
២២-សត្យានុមតិភាព ** អ. Objectivity	អត្ថិភាពពិតនៃអ្វីមួយដែលមិនផ្អែកលើចំណាប់អារម្មណ៍ ឬគំនិតរបស់មនុស្ស។

២៣-សម្មតិកម្មសារពើពន្ធ សមកាលកម្ម * * * អ. Synchronized fiscal hypotheses	ទំនាក់ទំនងមូលហេតុទ្វេទិសរវាងអថេរចំណូលពន្ធ និងចំណាយ របស់រដ្ឋាភិបាល។
២៤-សមិទ្ធកម្ម * * * អ. Achievement	សកម្មភាពខិតខំប្រឹងប្រែងដែលធ្វើឱ្យសម្រេចបានសមិទ្ធផលសម ស្របទៅនឹងទុនចំណាយ។
២៥-សនិទានកម្ម * * * អ. Rationalization	ការអនុវត្តឬការសម្រេចអ្វីមួយផ្អែកលើហេតុផលសមស្របឬវិចារ ណាញាណដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពការងារនិងការកាត់បន្ថយអ្វីៗ ដែលមិនចាំបាច់។
២៦-សនិទានកម្មចំណាយ * * អ. Expenditure rationalization	ការវិភាគពិចារណាដោយសមហេតុផលក្នុងការសម្រេចចិត្តលើមុខ ចំណាយណាមួយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ធានានូវស្ថិរភាព ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និងនិរន្តរភាពសារពើពន្ធ។
២៧-អនុមានញែក * * អ. Deduction	វិធីនៃការពិចារណាដែលទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីសកលភាពសកល ទៅរកសកលភាពដោយឡែកៗ ដោយផ្អែកលើតក្កសាស្ត្រ។
២៨-អនុមានរួម * * អ. Induction	វិធីនៃការពិចារណា ដែលទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានចេញពីសកលភាពឬ ករណីដោយឡែកៗទៅរកសកលភាពសកល ឬការធ្វើទូទៅនីយកម្ម លើមូលដ្ឋាននៃសកលភាព ឬករណីដោយឡែកៗមួយចំនួនផ្អែកលើ តក្កសាស្ត្រ។
២៩-អតិពលកម្ម * * អ. Labor intensive	ដំណើរការឬឧស្សាហកម្មដែលទាមទារនូវចំនួនកម្លាំងពលកម្មដ៏ ច្រើនទើបអាចផលិតទំនិញឬសេវាបាន។
៣០-អាទិភាពនីយកម្ម * * * អ. Prioritization	ដំណើរការរៀបចំកិច្ចការអភិវឌ្ឍដែលមានសក្តានុពលនានាទៅ តាមលំដាប់លំដោយសំខាន់ៗនិងមានភាពចាំបាច់។

៣១-អត្រាពន្ធបន្ថែមលើសកម្រិតអត្រាពន្ធជម្ពូតា * អ. Marginal rate of tax	សំដៅដល់អត្រាពន្ធបន្ថែមមួយកម្រិតពីលើអត្រាពន្ធជម្ពូតា ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់គិតពន្ធលើប្រភេទចំណូលជាប់ពន្ធ ឬចំណូលជាប់ពន្ធដទៃទៀត ដែលស្ថិតក្នុងរង្វង់លំដាប់ខ្ពស់ ដែលទូទៅគេគិតពន្ធប្រភេទនេះ ទៅតាមលំដាប់ពីក្រោមឡើងទៅលើស្របតាមលំដាប់នៃអត្រាពន្ធ ដែលមានជាធរមាន។
៣២-អនុគ្រោះពន្ធ * អ. Tax Allowance	សម្រាប់កម្មវត្ថុពន្ធប្រថាប់ត្រា វាក្យស័ព្ទនេះសំដៅដល់ការអនុគ្រោះចំពោះការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិឬសិទ្ធិកាន់កាប់អចលនទ្រព្យដែលទទួលបានការអនុគ្រោះពន្ធប្រថាប់ត្រាដោយត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដកចេញពីមូលដ្ឋានគិតពន្ធប្រថាប់ត្រាចំនួន២០០លានរៀលចំពោះការធ្វើសន្តតិកម្ម និងចំនួន១០០លានរៀលចំពោះការធ្វើប្រទានកម្ម។
៣៣-ឧត្តមានុវត្ត * * * អ. Best Practice	ការអនុវត្តដែលជាបទពិសោធន៍ដ៏ប្រសើរកន្លងមក។
៣៤-ឧត្តមានុភាព * * * អ. Preponderance	អនុភាពខ្លាំងក្រៃ ភាពដែលមានអំណាចដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ភាពមានអំណាចលើគេ។
៣៥-ឧបត្ថម្ភករ * អ. Subsidies	សំដៅដល់ប្រាក់ប៉ះប៉ូវសម្រាប់បំពេញថ្លៃ ដើម្បីសម្រាលបន្ទុកអាជីវកម្ម និងជួយធានាបាននូវលំនឹងអាជីវកម្ម។
៣៦-ឧស្សាហកម្មគាំទ្រ * អ. Supporting industry	សម្រាប់កម្មវត្ថុនៃការអនុវត្តអាករលើតម្លៃបន្ថែម ឧស្សាហកម្មគាំទ្រសំដៅដល់គម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ឬអ្នកចុះកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើការផ្គត់ផ្គង់ដោយផ្ទាល់នូវទំនិញ ឬសេវារបស់ខ្លួនសម្រាប់បម្រើឱ្យការនាំចេញរបស់ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ វាយនភណ្ឌ ផលិតស្បែកជើង ផលិតកាបូបយួរ និងកាបូបដៃ និងផលិតម្ហូក។

ប្រភព : * អត្ថនាយកដ្ឋានពន្ធដារ : សន្នានុក្រមពន្ធដារ ** រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា : សន្នានុក្រមបច្ចេកសព្ទខ្មែរ និង *** ហ៊ីង ច័រ៉ាក់ស៊ី : វចនានុក្រមសេដ្ឋកិច្ច

មូលន័យសង្ខេប

គោលដៅនៃការស្រាវជ្រាវនេះ គឺដើម្បីសិក្សា និងកំណត់ពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារ ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល អាករលើតម្លៃបន្ថែម អាករពិសេស និងពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស លើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា និងសិក្សាពីឥទ្ធិពលចំណូលពន្ធដារលើកំណើនវិស័យសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ។ ម៉ូដែលARDL តាមរយៈវិធីសាស្ត្រធ្វើតេស្តដែនកំណត់ARDLលើទិន្នន័យជាសេរីពេលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការវិភាគ។ លទ្ធផលសិក្សាបង្ហាញថា ចំណូលពន្ធដារមានទំនាក់ទំនងជាវិជ្ជមានរយៈពេលវែង និងរយៈពេលខ្លីជាមួយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ពន្ធលើប្រាក់ចំណូលមានទំនាក់ទំនងជាវិជ្ជមានរយៈពេលខ្លី ប៉ុន្តែគ្មានទំនាក់ទំនងរយៈពេលវែងជាមួយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ អាករលើតម្លៃបន្ថែម និងអាករពិសេសមានទំនាក់ទំនងជាវិជ្ជមានរយៈពេលវែងលើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាប៉ុន្តែគ្មានទំនាក់ទំនងរយៈពេលខ្លី។ ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សគ្មានទំនាក់ទំនងរយៈពេលវែង និងរយៈពេលខ្លីជាមួយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ចំណូលពន្ធដារមានទំនាក់ទំនងជាវិជ្ជមានក្នុងរយៈពេលវែង និងក្នុងរយៈពេលខ្លីជាមួយនឹងកំណើនវិស័យឧស្សាហកម្ម កំណើនវិស័យវាយនភណ្ឌ សម្លៀកបំពាក់ និងស្បែកដើង កំណើនវិស័យអាហារ ភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ កំណើនវិស័យដឹកជញ្ជូនហើយនិងទូរគមនាគមន៍ និងកំណើនវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ។ ចំណូលពន្ធដារមានទំនាក់ទំនងរយៈពេលខ្លីជាមួយកំណើនវិស័យសេវាកម្ម និងកំណើនវិស័យសណ្ឋាគារ និងភោជនីយដ្ឋាន និងកំណើនវិស័យអចលនទ្រព្យ ប៉ុន្តែគ្មានទំនាក់ទំនងរយៈពេលវែង។ ចំណូលពន្ធដារគ្មានទំនាក់ទំនងទាំងរយៈពេលវែង និង រយៈពេលខ្លីលើកំណើនវិស័យកសិកម្ម ព្រៃឈើ និងនេសាទ កំណើនវិស័យអគ្គិសនី ឧស្ម័ន និងទឹកនៅកម្ពុជានោះទេ។ ដូចនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលគួរ ប្តឹងថ្លែងធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពប្រសើរ បំផុតក្នុងការអនុវត្តច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិស្តីពីសារពើពន្ធ បន្តធ្វើវិសោធនកម្ម និងរៀបចំចងក្រងច្បាប់ បទបញ្ញត្តិ ដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនានា ស្តីពីពន្ធដារឱ្យមានសង្គតិភាព បរិយាបន្ន ទប់ស្កាត់អំពើគេចវេរពន្ធ លុបបំបាត់អំពើពុករលួយក្នុងកិច្ចការពន្ធដារ និងទប់ស្កាត់ការបន្លំប្រាក់ពន្ធដារដើម។

មូលន័យសង្ខេបជាភាសាអង់គ្លេស (ABSTRACT)

The objective of this study is to analyze the effect of tax revenue, income tax, value-added tax, special tax, and salary tax on economic growth in Cambodia. Additionally, the study aims to assess the effect of taxation on the growth of specific priority economic sectors. The autoregressive distributed lag (ARDL) model, employing the ARDL Bounds Test for cointegration approach on time series data, is utilized for analysis here. The results indicate a positive relationship between tax revenue and Cambodia's economic growth, both in the long run and the short run. Income tax has a positive short-run relationship but does not exhibit a long-run relationship on Cambodia's economic growth. VAT and special tax exhibit a positive long-run relationship with Cambodia's economic growth, while there is no corresponding relationship in the short run. The relationship between tax on salary and Cambodia's economic growth is nonexistent, both in the long run and the short run. Tax revenue exhibits a positive relationship, both in the long run and the short run, with the growth of the industry sector, the textile, garment, and footwear sectors, the food, beverage, and tobacco sectors, the transport and telecommunications sector, as well as the financial sector. In the short run, tax revenue is associated with the growth of the service sector and the hotel, restaurant, and real estate sectors, but no such relationship exists in the long run. Tax revenue shows no relationship, either in the long run or the short run, with the growth of agriculture, fisheries and forestry sectors, or the electricity, gas, and water sectors in Cambodia. Therefore, the Royal Government should optimize the enforcement of taxation laws and regulations, continually amend and consolidate legislative frameworks, and formulate consistent policies and strategic plans on taxation. This approach is crucial to prevent tax evasion, eliminate corruption in tax affairs, and curb tax avoidance.